

LBRIS

We know
books

CĂTĂLIN ȚONE

Ayahuasca, între mit și realitate

Prezenta lucrare reprezintă un studiu internațional de specialitate
în domeniul antidrog.

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE.....	9
INTRODUCERE.....	13
1. CE ESTE AYAHUASCA ȘI CARE SUNT EFECTELE SALE	17
1.1. În locul definițiilor.....	17
1.2. Mai mult decât o istorie	24
1.3. Efectele consumului de ayahuasca.....	29
1.4. Posibil potențial psihoterapeutic	35
1.5. Ayahuasca și tratarea dependenței	39
2. AYAHUASCA ÎN VIZIUNEA INSTITUȚIILOR ȘI A NORMELOR INTERNAȚIONALE	45
3. AYAHUASCA ÎN SPANIA	74
3.1. Ancheta „Santo Daimé”	77
3.2. Plantaforma	79
3.3. Prima cercetare europeană privind ayahuasca.....	81
3.4. Ayahuasca în documentele oficiale spaniole.....	86

4. AYAHUASCA ÎN FRANȚA	98
4.1. Ancheta „Santo Daime”	101
4.2. Ancheta Takiwasi - La Maison Qui Chante	106
4.3. Istoria franceză.....	116
5. AYAHUASCA ÎN LUME	124
5.1. Ayahuasca în America de Sud.....	127
5.2. Ayahuasca în America de Nord.....	133
5.3. Ayahuasca în Europa.....	136
6. AYAHUASCA ÎN ROMÂNIA.....	141
7. STUDII PRIVIND CONSUMUL DE AYAHUASCA	145
8. ÎN LOC DE CONCLUZIE.....	179
BIBLIOGRAFIE.....	195
ANEXE	213
Anexa 1	215
Anexa 2	227
Anexa 3	230
Anexa 4.....	261
Anexa 5	263
Anexa 6.....	265
Anexa 7	267
Anexa 8	268
Anexa 9	277

CUVÂNT ÎNAINTE

Nu cred că există o bucurie mai mare pentru un dascăl decât să-și vadă studentul favorit, care între timp i-a devenit și unul dintre cei mai buni prieteni, că îi urmează pașii profesionali și devine cel mai bun în domeniul său de competență.

Acesta este Cătălin Țone pe care l-am găsit acum un sfert de secol în prima bancă a facultății unde predam, luându-și notițe cu perseverență. Încă de atunci am simțit în privirea lui licărul neliniștii și al geniului creativității. A continuat și după absolvirea dreptului s-a licențiat în psiho-sociologie.

Studiile multiple nu l-au împiedicat nicidecum să devină un polițist de excepție, ba din contră. Șef de structuri în domeniul combaterii criminalității organizate, încă de la 28 de ani și inspector șef de județ, Cătălin, timp de peste 15 ani conduce unitatea antidrog din capitală, una dintre cele mai puternice structuri operative ale poliției naționale care a venit de hac multor rețele de traficanți de droguri ce răspândeau „moartea albă” cu nonșalanță pe străzi.

Și nu s-a oprit aici, împingând pasiunea pentru antidrog la un nivel pe care eu nu l-am mai întâlnit până acum în poliție: a obținut două

de o complementaritate de efect psihoactiv. Toate aceste laturi vor fi abordate detaliat pe parcursul acestei lucrări.

Apariția ayahuascăi pe teritoriul României mi-a trezit interesul, fapt pentru care m-am aplecat asupra acestei probleme, planificând inclusiv o deplasare în zona de origine, însă apariția și perpetuarea situației pandemice m-a împiedicat să-mi duc la bun sfârșit planul, fiind nevoit să pun accent pe partea teoretică iar zona practică să o acopăr prin discuții cu cei care au participat la ritualuri și au consumat efectiv acest decoct.

Încă de la început aș vrea să precizez că această lucrare nu vrea să se poziționeze sub nicio formă în ipostaza de a comenta sau de a influența parcursul dosarului penal privind ayahuasca, cum de asemenea nu vreau să se înțeleagă faptul că mă erijez în rolul de apărător al tendinței de consum sau în incriminator subiectiv al acestui produs psihedelic. Este decât simpla părere a unui specialist care își dorește să aibă la dispoziție instrumente legislative și metodologice clare, complete, obiective și necontestabile.

1. CE ESTE AYAHUASCA ȘI CARE SUNT EFECTELE SALE

1.1. În locul definițiilor

Ayahuasca este lichidul rezultat din decoctul lent al Banisteriopsis Caapi liana, care conține harmina, harmalina și tetrahidroharmina, și din frunzele tufei Psychotria Viridis (chacrana), care conțin dimetil-triptamină - DMT.⁶ Aceste plante cresc spontan în zona Amazonului.

Decoctul este o soluție apoasă obținută prin fierberea anumitor plante alimentare sau medicinale, în vederea extragerii principiilor active din acestea. Termenul este preluat din limba germană, „*dekokt*” și din limba latină, „*decoctum*”.⁷

Deci, lichidul rezultat este o infuzie sau un decoct din părțile componente ale cele două plante. Trebuie să precizez că există o oarecare diferență între cele două modalități de obținere. Astfel, infuzia

⁶ Schultes R.E., Hofmann A., *Plantele zeilor: puterile lor sacre, vindecătoare și halucinogene*, 1992, Rochester: Healing Arts Press, p. 45.

https://books.google.ro/books/about/Plants_of_the_Gods.html?id=XyR0QgAACAAJ&redir_esc=y

⁷ <https://dexonline.ro/definitie/decoct>

presupune adăugarea unei cantități de apă clocotită peste componentele celor două plante și lăsarea acoperită aproximativ 15-20 de minute, pentru ca procesul fizico-chimic să stimuleze eliminarea substanței active biosintetizată natural, care se dizolvă în apă. Apoi se strecoară pentru eliminarea fragmentelor vegetale.

Decoctul este un produs obținut printr-un proces mai lung și presupune, în primă fază, adăugarea, ca și la infuzie, a unei cantități de apă fiartă peste componentele vegetale, apoi acest amestec se mai fierbe încă 10-15 minute. Practic, decoctul, prin etapele de obținere, conține mai multă substanță activă deci este mai concentrat. În unele situații, metoda decoctului este folosită pentru obținerea substanțelor active din părți componente ale plantei ce au fibră concentrată, precum rădăcina, fructe, scoarță, iar metoda infuziei se folosește uzual în cazul florilor și a frunzelor.

În orice caz, este obligatoriu să subliniez că decoctul este un produs concentrat în conținutul cărui se regăsesc toate componentele biosintetizate de plantele folosite la obținerea lui.

Dimetiltriptamina (DMT) se află pe Lista I a substanțelor aflate sub control internațional, normă instituită de către Organizația Națiunilor Unite, nu însă și ayahuasca, ca preparat, nicio plantă care conține DMT și niciun compozit vegetal preparat din plante care conțin această substanță activă.⁸

Alcaloizii prezenți în liana *Banisteriopsis Caapi* (harmina, harmalina și tetrahidroharmina) nu sunt, de asemenea, supuși controlului internațional.

⁸ Comitetul Internațional pentru Controlul Stupefiantelor (INCB), *Raportul anual 2012*, Națiunile Unite, New York, p. 34.

În legătură cu beneficiile ayahuascai nu există certitudini științifice, însă, în ultimele decenii, mulți cercetători din domeniul neuro-psihologiei, psihofarmacologiei și a psihologiei clinice s-au exprimat explicit. La aceasta se adaugă percepția pozitivă și deschiderea participanților la sesiuni, ceea ce creează suportul obținerii unor rezultate bune în zona psihologică.⁹

Ca să avem o imagine corectă a ceea ce înseamnă ayahuasca precizez că utilizarea acesteia a influențat în zona de proveniență dezvoltarea turismului care are ca obiectiv principal consumul acesteia precum și participarea la ritualuri religioase, în scop terapeutic sau din curiozitate. Poate și acest aspect a contat la nașterea și întreținerea controverselor care, din cauza unor probleme de reglementare s-au dezvoltat și în zona juridică.

Chiar dacă risc să devin oarecum subiectiv, aș face o comparație între dezvoltarea turismului datorat ayahuascai și dezvoltarea turismului ca urmare a politicii olandeze de acceptare a comercializării produselor cannabice, sub control, în vederea consumului.

În cadrul ritualilor, popoarele din zona Amazonului, oferă persoanelor care consumă pentru prima oară, ayahuasca sub formă de infuzie și, ulterior, dacă participarea lor la aceste activități tradiționale se repetă și nu există efecte secundare negative semnificative, le oferă decocturi ce conțin o concentrație mai mare de substanță activă.

Așa cum spuneam, planta din specia *Psychotria viridis*, folosită la obținerea decoctului cunoscut sub denumirea de ayahuasca conține

⁹ Sanchez C., Bouse J.C., *Ayahuasca- din Amazon în comunitățile din întreaga lume*, ICEERS & TNI, 2015, p. 3.

DMT (N, N-dimetiltriptamină), un alcaloid triptaminic controlat în temeiul Convenției¹⁰ ONU asupra substanțelor psihotrope din 21.02.1971, aspect însușit din punct de vedere legislativ și de către țara noastră. Astfel, Legea nr. 143 din 26 iulie 2000, modificată și republicată, privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, include această substanță în categoria drogurilor de mare risc.¹¹

Contrar acestui fapt, Consiliul Internațional pentru Controlul Stupefiantelor (INCB)¹², organismul cvasi-judiciar responsabil de

¹⁰ Poziția nr. 6 din tabelul I, ce cuprinde lista cu substanțe, revizuită în funcție de toate amendamentele aduse de Comisia Stupefiantelor până la 12 octombrie 1988. Lista este parte a Convenția ONU asupra substanțelor psihotrope din 21.02.1971, însușită de țara noastră prin publicarea în Monitorul Oficial și intrarea în vigoare la data de 30 decembrie 1992.

¹¹ Poziția nr. 17 din tabelul nr. 1, din Legea nr. 143 din 26 iulie 2000, modificată și republicată, privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri

¹² Comitetul internațional pentru controlul stupefiantelor (INCB) este un organism independent, cvasijudicial, înființat de Convenția unică privind stupefiantele din 1961, prin comasarea a două organisme: Consiliul central permanent pentru stupefiante, creat de Convenția internațională privind opțiunea din 1925 și Organismul de Supraveghere a Drogurilor, creat prin Convenția din 1931, pentru limitarea producției și reglementarea distribuției de stupefiante. INCB are 13 membri, fiecare ales de Consiliul Economic și Social pe o perioadă de cinci ani. Membrii INCB pot fi realeși. Zece dintre membri sunt aleși dintr-o listă de persoane desemnate de guverne. Restul de trei membri sunt aleși dintr-o listă de persoane desemnate de Organizația Mondială a Sănătății (OMS) pentru experiența lor medicală, farmacologică sau farmaceutică. Membrii consiliului sunt persoane care, prin expertiza, competența, imparțialitatea și dezinteresul lor, se bucură de încredere generală. După ce au fost aleși, membrii INCB

supravegherea implementării convențiilor internaționale privind drogurile a declarat în mai multe rânduri că ayahuasca, precum și alte plante psihoactive, nu sunt supuse controlului internațional.¹³

În acest sens, ca un contrast, în ultimii ani, au existat și încă mai există un număr mare de anchete penale în Europa, în Statele Unite, chiar și în America Latină pentru importul și utilizare ayahuascai.¹⁴ Această contradicție a produs o serie de incertitudini cu privire la statutul său juridic și politic, care variază de la stat la stat. Despre aceste aspecte voi reveni pe parcursul prezentului studiu.

Această inconstanță a determinat un grup de experți cunoscuți 2012 să publice în anul 2012 lucrarea cu titlul „Declarația despre ayahuasca”, axată în principal pe provocările asociate cu utilizarea religioasă a băuturii.¹⁵

Așezarea ayahuascăi și definirea ei juridică clară în politica internațională de droguri nu este simplă pentru că, în opinia mea, sunt necesare cercetări detaliate pentru a face diferența între beneficii și efecte nocive. La aceasta se adaugă faptul că utilizarea acestui decoct nu

își pun la dispoziție cunoștințele lor profesionale, fără nicio influență de la guvernelor țărilor de unde provin.

¹³ Sanchez C., Bouse J.C., *Ayahuasca- din Amazon în comunitățile din întreaga lume*, ICEERS & TNI, 2015, p. 3.

¹⁴ *Raportul INCB (2010) al Comitetului internațional pentru controlul stupefiantelor pentru 2010*, Paragraful 284.

¹⁵ Anderson B.T., Labate .BC., Meyer M., Tupper, K.W., Barbosa P.C.R., Grob C.S., *Declarație asupra ayahuasca*, Jurnalul Internațional de Politică a Drogurilor, 2012, vol. 23, număr 3, p. 173.

îmbracă forma unui fenomen și deci nu poate reprezenta o provocare pentru sistemul internațional de control al drogurilor.¹⁶

Autori consacrați în domeniu definesc această capcană și punctează faptul că ayahuasca și în general psihedelicele nu au toxicitate acută precum alcoolul, cocaina sau heroina, de exemplu, care cauzează frecvent moartea din cauza supradozajului și nici nu au efecte toxice cronice cu utilizarea pe termen lung, la fel ca tutunul sau alcoolul. Prin urmare, se poate afirma că psihedelicele au un „risc scăzut de consum problematic”, ceea ce explică parțial că acestea nu sunt o problemă centrală în dezbaterile privind politica publică pe probleme de droguri, dar, categoric, utilizarea lor controlată poate aduce beneficii de pe care voi discuta în detaliu.¹⁷

Antropologul social american, de origine braziliană, Beatriz Caiuby Labate¹⁸ opinează că ayahuasca nu este întotdeauna considerată o problemă legitimă în forumurile de discuții cu privire la reforma politicii de droguri¹⁹, deoarece volumul consumului și efectele sale

¹⁶ Feilding A., *Cannabisul și psihedelicele: revizuirea convențiilor ONU privind drogurile*, în Labate B.C., Cavnar C., *Interdicția, libertatea religioasă și drepturile omului: reglementarea consumului tradițional de droguri*, 2014, Berlin/Heidelberg, Editura Springer, p. 189.

¹⁷ Labate B.C., Cavnar C., *Interdicția, libertatea religioasă și drepturile omului: reglementarea consumului tradițional de droguri*, Berlin/Heidelberg, Editura Springer, p. 195.

¹⁸ Labate Beatriz Caiuby are un doctorat în antropologie socială de la Universitatea de Stat din Campinas (UNICAMP), Brazilia. În anul 2017 a emigrat în Statele Unite.

¹⁹ Beatriz Caiuby Labate a dezvoltat și a analizat această idee în cadrul discursului său la *Conferința Mondială Ayahuasca (AYA2014)*, 25-27 septembrie 2014, Ibiza, Spania,

asupra sănătății și asupra societății nu sunt percepute ca fiind suficient de importante pentru ca statutul său juridic să fie reanalizat.²⁰

Prin urmare, la data actuală ne situăm într-o zonă de mijloc între acceptarea și incriminarea ayahuascăi pe care nu o putem considera drog de abuz, fie ea și în scop recreativ, dar nici un amestec nevinovat pentru conținutul de DMT biosintetizată de planta *Psychotria viridis*, din compoziția acestui decoct tradițional.

Așa cum am menționat, *Psychotria viridis* conține alcaloidul DMT. Pe de altă parte, *Banisteriopsis caapi* conține alcaloizi aparținând familiei chimice de betacarboline, harmine, harmaline și tetrahydroharmine (cunoscute generic ca alcaloizi harmalinici) născând efecte complementare în organismul uman. DMT este psihoactiv atunci când este administrat intravenos sau sub forma sa liberă, dar nu atunci când este administrat oral, deoarece este descompus în tractul gastro-intestinal de enzima monoaminoxidaza (MAO), prezentă în organismul uman, ce o oprește să ajungă la creier.

Aici apare complementaritatea de efect, în sensul că alcaloizii harmalinici, inhibă monoaminoxidaza (MAO) prezentă în tractul gastro-intestinal, blocându-i acțiunea, astfel că DMT-ul ajunge liber în

organizată de Fundația ICEERS. Disponibil la: <https://www.youtube.com/watch?v=Czw9cYzfjGI&dist=PLFSYWkLS73y56xvYDMPLaf8d-EIBJevL&index=51>

²⁰ Feilding A., *Cannabisul și psihedelicele: revizuirea convențiilor ONU privind drogurile*, în Labate B.C., Cavnar C., *Interdicția, libertatea religioasă și drepturile omului: reglementarea consumului tradițional de droguri*, 2014, Berlin / Heidelberg, Editura Springer, p. 189.

sistemul nervos al consumatorului, exercitând evident efecte psihoactive.

1.2. Mai mult decât o istorie

Trebuie să spun că din vremuri imemorabile, anumite grupuri indigene amazoniene au considerat și au folosit ayahuasca ca un decoct din plante sacre. Ea este o parte centrală în multe ritualuri de vindecare, integrare comunitară și spirituală, elemente care nu sunt întotdeauna cuprinse și respectate în politica de droguri așa cum ea este definită, creată și aplicată în actualele dispoziții internaționale.²¹ Dar, în ciuda acestui fapt, religiile și practicile noi, care includ consumul de ayahuasca, determină unele țări să caute formule care să echilibreze percepțiile occidentale cu privire la consumul ei.²²

Denumirea de ayahuasca provine din limba quechua²³, fiind termenul care a fost folosit în mod tradițional de culturile indigene amazoniene pentru decoctul tulpinii viței *Banisteriopsis caapi*.

²¹ Kenneth W., Tupper K.W., *Globalizarea ayahuasca: reducerea daunelor sau maximizarea beneficiilor?*, Jurnalul Internațional privind Politica în Domeniul Stupefiantelor, 2008, vol. 19, numărul 4, p. 297.

²² Labate B.C., Feeney K., *Ayahuasca și procesul de reglementare în Brazilia și la nivel internațional: implicații și provocări*, Jurnalul Internațional privind Politica în Domeniul Stupefiantelor, 2012, vol. 23 numărul 2, p. 54.

²³Quechua este termenul folosit pentru a descrie unele popoare indigene ce își au obârșia în Argentina, Bolivia, Chile, Columbia, Ecuador și Peru. Numele provine din limba quechua dialect răspândit mai mult în Regiunea Anzilor.

Istoria acestui decoct din plante nu se termină însă aici pentru că, în America de Sud, sunt unele grupuri etnice, șamani și vindecători care îl folosesc ca bază, apoi adaugă alte plante, scopul fiind obținerea unor efecte medicinale și/sau psihoactive. În general, toate decocturile în care se introduc fragmentele plantei *Banisteriopsis caapi* sunt denumite generic ayahuasca, nume care variază în funcție de țară, cultură, religie.²⁴

În cultura poporului shuar²⁵, ayahuasca se numește *natema* iar columbieni taitas putumayo îi spun *yage*, aceste denumiri variind în funcție de dialect.²⁶

Dintre toate aceste combinații de plante care au la bază vița *Banisteriopsis caapi* cel mai cunoscut, inclusiv în Europa este decoctul cu numele de ayahuasca care se formează prin adăugarea la această viță a a frunzelor plantei *Psychotria viridis*.

Acest decoct este folosit de către diverse religii braziliene în locurile lor de origine iar extinderea internațională a practicilor de utilizare ayahuasca care a început tocmai cu aceste biserici este probabil motivul pentru care combinația dintre *Banisteriopsis caapi* și *Psychotria viridis* a devenit populară în lume.

Ayahuasca este considerată o băutură sacră, tradițională de către un număr de grupuri indigene amazoniene și un medicament de către vindecătorii mestizoți din mare parte din America de Sud. Utilizarea

²⁴ Sanchez C., Bouse J.C., *Ayahuasca - din Amazon în comunitățile din întreaga lume*, ICEERS & TNI, 2015, p. 5.

²⁵ Populațiile shuare sunt popoare indigene din Ecuador și Peru. Ei sunt membri ai popoarelor Jivaroan, triburi amazoniene care trăiesc în bazinele fluviului Maraón.

²⁶ Luna L.E., *Apendice. America Indigenă*, 1986, vol. 46 numărul 1, p. 250.